अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध र संघ/संस्था

→ नेपालका परराष्ट्र नितिका पर्वतक - पृथ्वी नारायण शाह
→ नेपालका आधुनिक परराष्ट्र नितिका पर्वतक - श्री ५ महेन्द्र
→ नेपालको परराष्ट्र निति सञ्चालनका आधारहरू
१. संयुक्त राष्ट्र संघ (UNO) को वडापत्र
२. असंलग्नता
३. अन्तराष्ट्रिय कानुन
४. विश्व शान्तिको मान्यता
५. पञ्चशीलको सिद्धान्त

* पञ्चशीलको सिद्धान्त

→ सन् १९५५ मा इण्डोनेसिया, बाङडुङमा ५ देशका (इण्डोनेसिया, इजिप्ट, घाना, युगोस्लाभिया र भारत) राष्ट्र सेवक र सरकार प्रमुखको नेतृत्वदायी भुमिकामा प्रतिपादन गरिएको ५ वटा सिद्धान्त :-
१. अनाक्रमण
२. अहस्तक्षेप
३. सह-अस्तित्व
४. पारस्परिक हित
५. एक अर्काको स्वतन्त्रता र सार्वभौम सत्ताको सम्मान

* वि.सं. २००७ (प्रजातन्त्रको स्थापना) पूर्व नेपालसँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका राष्ट्रहरू :-

१. बेलायत - १८१६ मार्च ३
२. अमेरिका - १९४७ अप्रिल २५ BAIF
३. भारत - १९४७ जुन १३
४. फ्रान्स - १९४९ अप्रिल २०

लोकसेवा साथी

* प्रजातन्त्र पछिका राष्ट्रहरू :-

५. चीन - १९५५ अगस्त १
६. सोभियत संघ - १९५६ जुलाई २०
७. जापान - १९५६ जुलाई २८
८. श्रीलंका - १९५७ जुलाई १
९. इजिप्ट - १९५७ जुलाई १६
१०. जर्मनी - १९५८ अप्रिल ४

[CS-JS-IJ]

* नेपालसँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका पछिल्ला राष्ट्रहरू

१८१ औं - मार्सल आइसल्याण्ड (2023 जून 23)
१८० औं - क्यामरून (2023 जून २२)
१७९ औं - नाउरु (2023 मार्च ४)
१७८ औं - मलावी (2023 फेब्रुअरी १६)

[MIC NM]

* नेपालसँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका विभिन्न महादेशका पहिलो राष्ट्र :-

१. एसिया - भारत (१९४७ जून १३)
२. अफ्रिका - इजिप्ट (१९५७ जुलाई १६)
३. उत्तर अमेरिका - अमेरिका (१९४७ अप्रिल २५)
४. दक्षिण अमेरिका - अर्जेन्टिना (१९६२ जनवरी १)
५. युरोप - बेलायत (१८१६ मार्च ३)
६. अष्ट्रेलिया - अष्ट्रेलिया (१९६० फेब्रुअरी १५)

* नेपालको शान्ति क्षेत्र प्रस्तावलाई समर्थन गर्ने राष्ट्रहरू

→ हालसम्म - ११६
→ प्रथम ५ राष्ट्रहरू :-
१. चीन (सन् १९७६)
२. पाकिस्तान
३. उत्तर कोरिया
४. दक्षिण कोरिया
५. बङ्गलादेश
→ हालसम्म समर्थन नजनाएको सार्क राष्ट्र - भारत

लोकसेवा साथी

१. नेपाल-चीन सम्बन्ध

→ काठमाडौं उपत्यकामा मानव बस्ती बस्न योग्य बनाउने मन्जुश्री चीनबाट नेपाल प्रवेश गरेका

→ चीन जाने पहिलो नेपाली – भिक्षु बुद्धभद्र (५ औ सताब्दी)

→ कलाकार अरनिको चीन गएको – वि.स. १३१८
(राजा जयभिमदेवको पालामा)

→ कलाकार अरनिकोले विकास गरेको प्यागोडा शैलीलाई पाङ्तास्ते भनिने

* ह्युयान साङ – आफ्नो यात्रा वृत्तान्तमा नेपालको बारेमा लेखि प्रसार प्रसार गरेको

→ तिब्बतमा शरण लिन जाने राजा – उदयदेव

→ राम शाहले तिब्बत माथी आक्रमण गरेको – वि.स. १६८२

→ नेपाल र चीन बिच शान्ति मैत्री सन्धि भएको – १९६० April 28

→ नेपाल र चीन बिच पारवाहन सम्झौता भएको – २०१६ मार्च २१

* टंक प्रसाद आचार्य – चीन जाने पहिलो प्रधानमन्त्री

* चाउ एन लाई – नेपाल आउने पहिलो चिनिया प्रधानमन्त्री

→ नेपाललाई चीनको सहयोग :-

१. पृथ्वी राजमार्ग
२. अरनिको राजमार्ग
३. काठमाडौं चक्रपथ
४. निजामति कर्मचारी अस्पताल
५. राष्ट्रिय सभा गृह
६. विरेन्द्र अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र
७. बासबारी छाला जुत्ता उद्योग
८. भृकुटि कागज कारखाना
९. ट्रलि बसको सञ्चालन
१०. वि.पि. स्मृति क्यान्सर अस्पताल, भरतपुर

२. नेपाल-भारत सम्बन्ध

→ वि.स. १४०६ मा बंगालका साशक समसुद्दिनले नेपालमा आक्रमण गरेका ।

→ सन् १८५७ मा भारतमा भएको सैनिक विद्रोह दबाउन नेपाली सेनाको प्रयोग

→ नेपाल, भारत र बेलायत बिच त्रिपक्षिय सम्झौता भएको
- १९४७ नोभेम्बर ९

→ नेपाल र भारत बिच शान्ति तथा मैत्री सन्धि भएको
- १९५० जुलाई ३१
(१० बुदा भएको मोहन शमशेर द्वारा हस्ताक्षर)

→ नेपालको भ्रमण गर्ने पहिलो भारतिय प्रधानमन्त्री
- जवाहरलाल नेहरु

→ नेपालको भ्रमण गर्ने पहिलो भारतिय राष्ट्रपति
- डा. राजेन्द्रप्रसाद

→ नेपाललाई भारतको सहयोग

१. त्रिभुवन राजमार्ग
२. सिद्धार्थ राजमार्ग
३. विर अस्पताल
४. प्रसुति गृह
५. राष्ट्रिय ट्रमा सेन्टर
६. वि.पि. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिस्थान, धरान
७. वृहत जनकपुर परियोजना
८. राष्ट्रिय प्रहरी प्रतिस्थान
९. त्रिशुली जलविद्युत आयोजना
१०. महेन्द्र राजमार्गका २२ वटा पुल

३. नेपाल -बेलायत सम्बन्ध

→ प्रथम र दोस्रो विश्वयुद्धमा नेपालले बेलायतलाई सहयोग गरेको

→ सन् १९०६ मा जङ्गबहादुरले बेलायतको भ्रमण गरेका

→ सन् १९६१ मा बेलायतकी महारानि एलिजावेथ द्वितिय बाट नेपालको भ्रमण

→ सन् १९९२ मा बेलायतका युवराज चार्ल्सद्वारा नेपालको भ्रमण (धनकुटाको भेडेतारलाई चार्ल्स प्वाइन्ट भनेर चिनिने)

→ विश्वमा योग्यता प्रणालीको सुरुवात बेलायतबाट भएको

→ बेलायतबाट प्रकाशन हुने सरकारी रिपोर्टलाई ब्लु बुक भनिने

→ नेपालमा कार्यरत बेलायती सहयोग नियोग - DFID

→ नेपाललाई बेलायतको सहयोग

१. फर्पिङ जलविद्युत आयोजना

२. बुढानिलकण्ठ स्कुल

३. धरान -धनकुटा राजमार्ग

४. हेटौंडा डिजेल प्लान्ट

५. नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिस्थान

६. सगरमाथा भू-उपग्रह केन्द्र

लोकसेवा साथी

४. नेपाल - अमेरिका सम्बन्ध

→ नेपाललाई सर्वप्रथम वैदेशिक सहयोग गरेको
→ नेपालको संसदबाट MCC पारित - 2022 Feb २८
→ नेपालमा कार्यरत अमेरिकी सहयोग नियोग
- USAID
→ नेपाललाई अमेरिकाको सहयोग

१. आर्थिक विकास प्रशासन केन्द्र (ECDA)
२. जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र
३. राष्ट्रिय शिक्षा योजना - २०२८
४. नेपाल टिम्बर कर्पोरेसन
५. कृषि अनुसन्धान केन्द्र रामपुर चितवन

५. नेपाल - जापान सम्बन्ध

→ नेपाल र जापान बिच दौत्य सम्बन्ध कायम
- १९५६ सेप्टेम्बर १
→ नेपाललाई सबैभन्दा बढी वैदेशिक सहयोग गर्ने राष्ट्र
→ लुम्बिनी गुरुयोजना तयार पार्ने जापानी नागरिक
- केन्जो टांगे
→ नेपालमा कार्यरत जापानी सहयोग नियोग
- JICA
→ नेपाललाई जापानको सहयोग

१. कुलेखानी जलविद्युत आयोजना
२. उदयपुर सिमेन्ट कारखाना
३. शिक्षण अस्पताल महाराजगंज
४. कान्ति बाल अस्पताल
५. मेलम्ची खानेपानी आयोजना
६. नागढुंगा सुरुङ मार्ग

लोकसेवा साथी

संयुक्त राष्ट्र संघ (United Nations organization)

→ प्रथम विश्वयुद्ध पछि गठन भएको अन्तराष्ट्रिय संगठन
- राष्ट्र संघ (League of Nations)

→ राष्ट्र संघको स्थापना - सन् १९२० जनवरी १०
(प्रमुख अंग - ३ (सभा, परिषद् र सचिवालय)

→ संयुक्त राष्ट्र संघको स्थापना - सन् १९४५ अक्टोबर २४

→ अक्टोबर २४ लाई UN दिवसका रुपमा मनाइने

→ प्रधान कार्यालय - न्युयोर्क, अमेरिका (म्यानहट्टन टापु)

→ मुख्य उद्देश्य - अन्तराष्ट्रिय शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने

→ आदर्श वाक्य - It is your world

→ UNO को अवधारणा ल्याउने व्यक्ति - फ्र्याङ्कलिन रुजभेल्ट

→ संयुक्त राष्ट्र संघ (UNO) को बडापत्रमा हस्ताक्षर
- १९४५ जुन २६ (सनफ्रान्सिस्को, अमेरिका)
(पहिलो राष्ट्र - चीन, अन्तिम - पोल्याण्ड)

→ UNO को बडापत्रमा १९ अध्याय, १११ धारा र १० हजार शब्द रहेको

→ UNO को बडापत्र हालसम्म ५ पटक संसोधन भएको

→ UNO को संस्थापक सदस्य राष्ट्र - ५१ (अन्तिम - पोल्याण्ड)

→ हाल सदस्य राष्ट्र - १९३
(१९३ औं - दक्षिणी सुडान, २०११ जुलाई १४)

→ UNO को आधिकारिक भाषा - ६ वटा (FRC-SEA)
(फ्रेन्च, रसियन, चाइनिज, स्पेनिस, अंग्रेजी, अरबि)

→ कार्यालयमा प्रयोग हुने भाषा - अंग्रेजी र फ्रेन्च (EF)

→ UNO ले अफिसियल रुपमा मान्यता दिएको पछिल्लो भाषा
- अरबी

→ UNO को पर्यवेक्षक राष्ट्र -२ (होलिसी, प्यालेस्टाइन)

→ सदस्यता त्याग गर्ने राष्ट्र - इण्डोनेसिया (मलेसियाको कारण)

→ सदस्यताबाट हटाइएको राष्ट्र - टाइवान

→ निलम्बन गरिएको पहिलो राष्ट्र - दक्षिण कोरिया

→ ओलिभको शाखाले घेरेको विश्वको नक्सा भएको UNO प्रतिक चिह्न स्वीकार गरिएको - सन् १९४६ Dec 6

→ निलो पृष्ठभूमिमा ओलिभ शाखाले घेरेको विश्वको नक्सा भएको UNO को झण्डा स्विकार भएको - सन् १९४६ Oct 20

→ UNO लाई विश्व नगरसभा भनेर पनि चिनिने

→ UNO का स्थायी नियोगहरू जेनेभा (स्विजरल्याण्ड) र भियना (अष्ट्रिया) मा रहेको

→ UNO को सदस्यताको लागि नेपालले आवेदन दिएको - सन् १९४९ Feb १३ (रञ्जना लिपि)

→ नेपाल UNO को सदस्य भएको - १९५५ Dec १४ (७२ औं राष्ट्र)

→ नेपालले UNO को सदस्य प्राप्त गर्दा नेपालको प्रधानमन्त्री - टंक प्रसाद आचार्य

→ नेपाल सहित १६ वटा राष्ट्रले package Deal मार्फत सदस्यता प्राप्त गरेका

→ नेपाल सँगै UNO को सदस्य बन्ने सार्क राष्ट्र - श्रीलंका

→ UNO को शान्ति सेनालाई ब्लु हेलमेट्स भनिन्छ।

→ नेपालले शान्ति सेनामा भाग लिन सुरु - सन् १९५८

→ UNO को सबैभन्दा ठुलो पदक - नान्सेन पदक

→ UNO ले शान्ति स्थापना गर्न सबैभन्दा बढी खर्च गरेको देश - कम्बोडिया

→ UNO का ४ वटा सिद्धान्तहरू रहेका छन्।

UNO को अङ्गहरू → ६ वटा

१. महासभा (General Assembly)

→ UNO को सर्वोच्च र व्यवस्थापकि अंग
→ बजेत स्विकृत गर्ने अंग
→ महासभाको बैठक प्रत्यक बर्ष सेप्टेम्बर महिनाको तेस्रो मंगलबारबाट सुरु हुन्छ।
(पहिलो बैठक - सन् १९४६ जनवरी १०, लण्डन)
→ महासभामा प्रत्यक राष्ट्रबाट बढीमा ५ जना सहभागि हुन सकिने तर मताधिकार १ जनालाई मात्र हुने
→ नेपाल महासभाको बैठकमा सर्वप्रथम १९५६ बाट समावेश (११ औं महासभा बाट)
→ नेपालले पहिलो महासभामा भाग लिंदा नेपाली टोलिको नेतृत्व गर्ने व्यक्ति - पुडा प्रसाद शर्मा
→ महासभालाई सम्बोधन गर्ने पहिलो नेपाली प्रधानमन्त्री - वि.पि. कोइराला
→ महासभाको पहिलो अध्यक्ष - पल हेनरी स्पार्क (बेल्जियम)
→ महासभाको पहिलो महिला अध्यक्ष - बिजया लक्ष्मी पण्डित (भारत)
→ महासभामा सबैभन्दा लामो समय बोल्ने (४ घण्टा १९ मि.) - फिडेल क्यास्ट्रो (क्युबा)
→ महासभामा सबैभन्दा छोटो समय बोल्ने (३० सेकेण्ड) - दावा छिरिङ (भुटान)

→ नेपालबाट UNO को सदस्यता प्रस्ताव लिएर जाने व्यक्ति - पदम बहादुर क्षेत्री
→ संयुक्त राष्ट्र संघिय पार्क - काठमाडौं, नेपाल
→ जनमत संग्रहबाट सदस्यता पाएको राष्ट्र - स्वीटजरल्याण्ड

२. शुरक्षा परिषद (Security Council)

→ UNO को कार्यकारी अंग
→ अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति शुरक्षा कायम गर्ने अंग
→ Nuclear power club भनेर चिनिने
→ जम्मा सदस्य राष्ट्र - १५

स्थायी (५)
- →अमेरिका
- →बेलायत
- →चीन
- →फ्रान्स
- →रसिया

शुत्र [ABC-FR]

अस्थायी (१०)
- →एफ्रो एसिया -५
- →ल्याटिन अमेरिका -२
- →पूर्वी युरोप -१
- →पश्चिमी युरोप र अन्य -२

→अस्थायी सदस्य राष्ट्रहरूको पदावधि २ वर्षको हुने
→नेपाल शुरक्षा परिषदको सदस्य भएको - २ पटक (हालसम्म) (सन १९६९/७० र सन १९८८/८९)
→ सबैभन्दा धेरै पटक अस्थायी सदस्य भएको राष्ट्र - जापान (हालसम्म १२ पटक)
→शुरक्षा परिषदको ५ वटा स्थायी राष्ट्रलाई भिटो प्रयोग गर्ने अधिकार
→सर्वप्रथम भिटो (veto) प्रयोग गर्ने राष्ट्र - रसिया (सन १९४६) (इजिप्टबाट एङ्लो फ्रेन्च सैनिक हटाउने निर्णय विरुद्ध)
→सबैभन्दा धेरै पटक भिटो प्रयोग गर्ने राष्ट्र - रसिया
→सबैभन्दा कम भिटो प्रयोग गर्ने राष्ट्र - फ्रान्स
→ Double veto प्रयोग गर्ने पहिलो राष्ट्र - रसिया
→ शुरक्षा परिषदको पहिलो बैठक - सन १९४६ जनवरी १७, लण्डन

लोकसेवा साथी

3. आर्थिक तथा सामाजिक परिषद (Economic & social council)

→ UNO को विशिष्टकृत संस्था सम्बन्धी काम गर्ने अंग

→ अन्तराष्ट्रिय विकास लक्ष्यको कार्यान्वयन गर्ने अंग

→ मानव अधिकार सम्बन्धीको विषय हेर्ने अंग

→ UNO द्वारा मानव अधिकारको घोषणापत्र जारी
   - सन १९४८ डिसेम्बर १० (३० धारा रहेको)

→ जम्मा सदस्य राष्ट्र - ५४

- → अफ्रिका - १४
- → एसिया - ११
- → ल्याटिन अमेरिका - १०
- → पूर्वी युरोप - ६
- → पश्चिमी युरोप र अन्य - १३
- → जम्मा - ५४ राष्ट्र

[पदावधि - ३ बर्ष]

4. जिम्मा जिमानी परिषद (Trusteeship council)

→ सबैभन्दा सफल अंग

→ ११ वटा राष्ट्र। प्रान्त। ट्रष्ट लाई स्वतन्त्र बनाएको

→ सन १९९४ मा पलाउलाई स्वतन्त्र बनाएपछि हाल निस्क्रिय अवस्थामा रहेको

शुरक्षा परिषद्को बैठक मुख्यालय बाहेक अन्य स्थानमा बसेको

* सन १९७२, इथियोपियाको अदिस अबाबा
* सन १९७३, पनामा

५. अन्तराष्ट्रिय न्यायलय (International cort of Justic)

→ न्यायीक अंग

→ प्रधान कार्यालय – हेग, नेदरल्याण्ड

→ जम्मा न्यायधीसको सङ्ख्या – १५ (पदावधि – ९ बर्ष)

→ अन्तराष्ट्रिय न्यायलयको बैठकमा UNO को महासचिवले भाग लिन नपाइने

६. सचिवालय (Secretariat)

→ प्रशासनिक अंग

→ सचिवालयको प्रमुख – महासचिव

→ महासचिवको पदावधि – ५ बर्ष (१ कार्यकाल थप हुन सक्ने)

→ महासचिवको नियुक्ति शुरक्षा परिषदको सिफारिसमा महासभाले गर्ने

→ UNO का हालसम्मको महासचिवहरू

१. → ट्रिग्वेली (नर्वे) – सन १९४६ देखि १९५३

२. → ड्याग ह्यामर शोल्ड (स्वीडेन) – सन १९५३ देखि १९६१

३. → उ थान्त (म्यानमार) – सन १९६१ देखि १९७१

४. → कुर्त वाइल्ड हाइम (अष्ट्रिया) – सन १९७२ देखि १९८१

५. → ज्याभियर पेरेज द कोएर (पेरु) – सन १९८२ देखि १९९१

६. → बुत्रोस बुत्रोस घाली (इजिप्ट) – सन १९९२ देखि १९९६

७. → कोफी अन्नान (घाना) – सन १९९७ देखि २००६

८. → वान की मुन (दक्षिण कोरिया) – सन २००७ देखि २०१६

९. → एन्टोनियो गुटेरस (पोर्चुगल) – सन २०१७ Jan १ देखि हालसम्म

लोकसेवा साथी

→ राजिनामा दिने महासचिव – ट्रिग्वेली
→ तेस्रो कार्यकाल घोषणा गरिएका तर नपाएका महासचिव
– उथान्त
→ एसियाबाट पहिलो महासचिव – उथान्त
→ सबैभन्दा लामो समय काम गर्ने महासचिव – उथान्त
→ सबैभन्दा छोटो समय काम गर्ने – बुत्रोस बुत्रोस घाली
→ हवाइजहाज दुर्घटनामा मृत्यु हुने – ड्याग ह्यामर शोल्ड
→ नोबेल पुरस्कार पाउने महासचिवहरू
- → ड्याग ह्यामर शोल्ड
- → कोफी अन्नान

→ शान्ति र विकासका लागि प्रस्ताव ल्याउने महासचिव
– बुत्रोस बुत्रोस घाली
→ शान्त क्रान्तिको अवधारणा ल्याउने – कोफी अन्नान
→ ट्रोइका प्रस्ताव ल्याउने – ड्याग ह्यामर शोल्ड
→ Action for peace keeping को अवधारणा ल्याउने
– एन्टोनियो गुटेरस
→ एन्टोनियो गुटेरसको नेपाल भ्रमण – २०२३ oct २९
→ सन् १९९८ देखि उपमहासचिवको व्यवस्था गरिएको
- → लुइस फ्रेचट्टे (क्यानडा) – पहिलो उपमहासचिव
- → अमिना जे मोहम्मद (नाइजेरिया) – हालका उपमहासचिव

→ UNO को सहायक महासचिव हुने पहिलो नेपाली
– कुलचन्द्र गौतम
→ UNO का लागि नेपालको पहिलो स्थायी प्रतिनिधि
– ऋषिकेश शाह
→ प्रमुख अश्वेत व्यक्ति – कोफी अन्नान

लोकसेवा साथी

→ नेपाल भ्रमण गर्ने पहिलो महासचिव - ड्याग ह्यामरशोल्ड
→ हालसम्म नेपाल भ्रमण गर्ने महासचिव - ६ जना

- → ड्याग ह्यामर शोल्ड (19
- → उथान्त
- → कुर्त वाइल्ड हाइम
- → ह्याभियर पेरेज द कोयर
- → कोफी अन्नान
- → वान की मुन
- → एन्टोनियो गुटेरस (2023 oct 29)

*UNO को विशिष्टीकृत संस्था

→ UNO को वडापत्रको धारा ५७ मा विशिष्टीकृत संस्था सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको

→ UNO को पहिलो विशिष्टीकृत संस्था - ILO

→ नेपाल सर्वप्रथम सदस्य भएको - FAO (१९५१ Dec २६)

→ विश्व बैङ्क अन्तर्गतका संस्थाहरु

१. अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (IFC)
२. अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (IDA)
३. अन्तर्राष्ट्रिय पुनर्निर्माण तथा विकास बैङ्क (IBRD)
४. बहुपक्षिय लगानी प्रत्याभुति एजेन्सी
५. लगानी विवाद समाधानका लागि अन्तर्राष्ट्रिय केन्द्र

विश्व बैङ्कको प्रधान कार्यालय - वासिङ्टन, अमेरिका

विश्व बैङ्क (WB / IBRD)

क्र.सं.	संस्थाको नाम (विशिष्टीकृत संस्थाको नाम, UNO)	स्थापना	मान्यता (UNO)	प्रधान कार्यालय	नेपालको सदस्यता
१.	अन्तर्राष्ट्रिय दुरसञ्चार संघ (ITU)	1865 मे 17	1947	जेनेभा	1957 DEC 5
२.	विश्व हुलाक संघ (UPU)	1874 oct 9	1948 July 1	वर्न	1956 July 11
३.	अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO)	1919 April 11	1946 Dec 14	जेनेभा	1966 August 30
४.	खाद्य तथा कृषि संगठन (FAO)	1945 oct 16	1946	रोम	1951 Dec 27
५.	अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF)	1945 Dec 27	1947	वासिङ्टन	1961 sep 6
६.	अन्तर्राष्ट्रिय पुन: निर्माण तथा विकास बैंक (IBRD)	1944 July	1947 NOV 14	वासिङ्टन	1961 sep 6
७.	युनेस्को (UNESCO)	1945 Nov 16	1946 Dec 14	पेरिस	1953 May 1
८.	अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्यन संगठन (ICAO)	1947 April 4	1947	मन्ट्रियल	1960 July 29
९.	विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO)	1948 April 7	1948 July 1	जेनेभा	1953 sep 2
१०.	विश्व जलवायु विज्ञान संगठन (WMO)	1950 March 23	1951 Dec 20	जेनेभा	1966 Au. 12
११.	अन्तर्राष्ट्रिय सामुन्द्रिक संगठन (IMO)	1958 March 17	1959	लण्डन	1979 Jan 31
१२.	विश्व पर्यटन संगठन (UNWTO)	1975 Nov. 1	2003	मेड्रिड, स्पेन	1975
१३.	संयुक्त राष्ट्रसंघिय औद्योगिक विकास संगठन (UNIDO)	1966 Nov 17	1985	भियना	1983 Dec 9
१४.	विश्व बौद्धिक सम्पती संगठन (WIPO)	1967 July 14	1974	जेनेभा	1997 Feb 4
१५.	अन्तर्राष्ट्रिय कृषि विकास कोष (IFAD)	1977 Nov 30		रोम	1978 May 5
१६.	अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (IFC)	1956 July 20	1957	वासिङ्टन	1966 Jan 7
१७.	अन्तर्राष्ट्रिय विकास संगठन (IDA)	1960 Dec 24		वासिङ्टन	1963 March 6

USESCO = United Nation Educational, scientific and cultural organization

वर्न, जेनेभा = स्वीजरल्याण्ड, रोम = इटाली, मन्ट्रियल = क्यानडा, भियना = अस्ट्रिया

लोकसेवा साथी

*UNO सम्बन्धित अन्य संस्थाहरु

→ संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बालकोष (UNICEF) | ROSA
- स्थापना - १९४६ Dec ११, न्युयोर्क
- नेपालमा कार्यालय स्थापना - सन् १९

→ विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP)
- स्थापना - १९६१ , रोम, इटाली
- नेपालमा कार्यालय स्थापना - सन् १९६७

→ संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (UNDP)
- स्थापना -
- नेपालमा कार्यालय स्थापना -

→ संयुक्त राष्ट्रसंघीय शरणार्थीका लागि उच्चायुक्त आयोग (UNHCR)
- स्थापना - १९५० Dec १४, जेनेभा
- नेपालमा कार्यालय - सन् १९७९

→ संयुक्त राष्ट्र संघिय जनसङ्ख्या कोष (UNFPA)
- स्थापना - सन् १९६९, न्युयोर्क
- नेपालमा कार्यालय - सन् १९७२
- सन् १९८७ बाट UNPA बनाइएको

→ तालिम तथा अनुसन्धान सम्बन्धि राष्ट्रसंघीय संस्था (UNITAR)
- स्थापना - १९६३ Dec ११, जेनेभा

→ संयुक्त राष्ट्रसंघीय विश्व विद्यालय (UNU)
- स्थापना - १९७२ Dec

→ संयुक्त राष्ट्रसंघीय पर्यावरण केन्द्र (UNEP)
- स्थापना - १९७२, नैरोबी

→ व्यापार तथा भन्सार सम्बन्धि सामान्य सम्झौता (GATT)
- स्थापना - १९४८ Jan १, जेनेभा

→ अन्तर्राष्ट्रिय अनुशक्ति आयोग (IAEA)
- स्थापना - १९५७, भियना अष्ट्रिया

→ संयुक्त राष्ट्रसंघीय महिला विकास कोष (UNIFEM)
- स्थापना - १९७६, न्युयोर्क

→ बहुराष्ट्रिय लगानि प्रत्याभुति संस्था (MIGA)
- स्थापना - १९८८, वासिङ्टन डि.सी

→ एसिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका आर्थिक तथा सामाजिक विकासका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय आयोग (ESCAP) - १९४७ March २८ (बैङ्कक)

* UNO द्वारा मनाइएका महत्वपूर्ण बर्षहरु

सन
→ १९६० - अफ्रिका बर्ष
→ १९६५ - सहयोग बर्ष
→ १९६७ - पर्यटन बर्ष
→ १९६८ - मानव अधिकार बर्ष
→ १९७१ - जातिभेद तथा रंगभेद विरुद्धको बर्ष
→ १९७४ - जनसङ्ख्या बर्ष
→ १९७५ - नारी बर्ष
→ १९७६ - कृषि बर्ष
→ १९७८ - रंगभेद विरुद्धको बर्ष
→ १९७९ - बाल बर्ष
→ १९८० - धुम्रपान छोड बर्ष
→ १९८१ - अपाङ्ग बर्ष
→ १९८३ - शान्ति बर्ष
→ १९८५ - युवा बर्ष
→ १९८७ - घरबारविहिनका लागि आश्रय बर्ष
→ १९९० - साक्षरता बर्ष
→ १९९२ - अन्तरिक्ष बर्ष
→ १९९३ - आदिवासी बर्ष
→ १९९४ - परिवार बर्ष
→ १९९६ - गरिबि निवारण बर्ष
→ २००२ - पर्वतिय बर्ष
→ २००३ - स्वच्छ पानी बर्ष
→ २००८ - सरसफाई बर्ष
→ २०१० - जैविक विविधता बर्ष
→ २०१२ - सहकारी बर्ष । सबैका लागि दिगो ऊर्जा बर्ष
→ २०१५ - माटो बर्ष
→ २०१७ - दिगो पर्यटन बर्ष [२०२४ - उटहरुको बर्ष]
→ २०२३ - कोदो बर्ष

* UNO द्वारा मनाइएका अन्तर्राष्ट्रिय दशक

सन्
- →(१९८५-१९९४) - एसिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका लागि यातायात र सञ्चार
- →(१९८८-१९९७) - विकासका लागि विश्व दशक
- →(१९९०-१९९९) - कानुन दशक
- →(१९९१-२०००) - लागु पदार्थ विरुद्धको दशक
- →(१९९५-२००४) - जनजाति दशक
- →(२००५-२०१४) - दिगो विकासका लागि शिक्षा दशक
- →(२००५-२०१५) - जीवनका लागि पानी दशक
- →(१९९७-२००६) - गरिबी निवारण दशक
- →(२००१-२०१०) - बालबालिकाको दशक
- →(२००३-२०१२) - शाक्षरता दशक (सबैका लागि शिक्षा)
- →(२००६-२०१६) - पुन: स्थापना र दिगो विकासको दशक
- →(२००८-२०१७) - दोस्रो गरिबी शिक्षा दशक
- →(२०१०-२०२०) - मरुभुमिकरण विरुद्धको दशक
- →(२०११-२०२०) - जैविक विविधताको दशक
- →(२०१४-२०२४) - दिगो ऊर्जा दशक
- →(२०१६-२०२५) - पोषणका लागि कार्य दशक
- →(२०१८-२०२७) - तेस्रो गरिबी निवारण दशक
- →(२०१८-२०२८) - दिगो विकासका लागि पानी दशक
- →(२०१९-२०२८) - पारिवारिक खेतिको दशक
- →(२०२१-२०३०) - दिगो विकासका लागि सागर विज्ञान दशक
  - पारिस्थितिक प्रणाली पुन: स्थापना दशक
  - सडक सुरक्षाको लागि कार्य दशक
- →(२०२२-२०३२) - आदिवासी भाषाहरूको दशक

लोकसेवा साथी

* UNO द्वारा मनाइएका अन्तर्राष्ट्रिय दशक

सन्
- →(१९८५-१९९४) -एसिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका लागि यातायात र सञ्चार
- →(१९८८-१९९७)-विकासका लागि विश्व दशक
- →(१९९०-१९९९)-कानुन दशक
- →(१९९१-२०००) -लागु पदार्थ विरुद्धको दशक
- →(१९९५-२००४)-जनजाति दशक
- →(२००५-२०१४) -दिगो विकासका लागि शिक्षा दशक
- →(२००५-२०१५) -जीवनका लागि पानी दशक
- →(१९९७-२००६) -गरिबी निवारण दशक
- →(२००१-२०१०) - बालबालिकाको दशक
- →(२००३-२०१२)-साक्षरता दशक (सबैका लागि शिक्षा)
- →(२००६-२०१६)-पुन:स्थापना र दिगो विकासको दशक
- →(२००८-२०१७)-दोस्रो गरिबी शिक्षा दशक
- →(२०१०-२०२०) - मरुभुमिकरण विरुद्धको दशक
- →(२०११-२०२०)- जैविक विविधताको दशक
- →(२०१४-२०२४) - दिगो ऊर्जा दशक
- →(२०१६-२०२५) - पोषणका लागि कार्य दशक
- →(२०१८-२०२७)-तेस्रो गरिबी निवारण दशक
- →(२०१८-२०२८)-दिगो विकासका लागि पानी दशक
- →(२०१९-२०२८) -पारिवारीक खेतिको दशक
- →(२०२१-२०३०) -दिगो विकासका लागि सागर विज्ञान दशक
  - -पारिस्थितिक प्रणाली पुन:स्थापना दशक
  - -सडक सुरक्षाको लागि कार्य दशक
- →(२०२२-२०३२)-आदिवासी भाषाहरूको दशक

* UNO मा खर्च बेहोर्ने केही राष्ट्रहरु

१. USA - २२%
२. चीन - १५.२५४%
३. जापान - ८.०३३%
४. जर्मनी - ६.१११%
५. बेलायत - ४.३८५%
६. फ्रान्स - ४.३१८%
७. इटाली - ३.१८९%
८. ब्राजिल - २.०१३%
९. क्यानडा - २.६२८
१०. दक्षिण कोरिया - २.२६४

* सार्क राष्ट्रहरु (UNO को खर्च व्यहोर्ने)

१. भारत - १.०४४%
२. पाकिस्तान - ०.११४%
३. श्रीलंका - ०.०४५%
४. नेपाल - ०.०१०%
५. बंगलादेश - ०.०१०%
६. अफगानिस्तान - ०.००६%
७. माल्दिभ्स - ०.००४%
८. भुटान - ०.००१%

→ UNO को बजेतमा अधिकतम खर्च २२% र न्यूनतम ०.००१% व्यहोर्न मिल्ने
→ सबैभन्दा खर्च व्यहोर्ने राष्ट्र - अमेरिका (२२%)
→ हाल ५८ वटा देशले खर्च व्यहोर्ने
→ सदस्य नभए पनि खर्च दिने राष्ट्र - होलि सी (०.००१%)
→ संयुक्त राष्ट्रसंघ युनिभर्सिटी - टोकियो (सन् २०१०)
→ UNO को ४ सिद्धान्तहरु (UNO को सदस्य बन्न)

१. शान्ति र प्रिय राष्ट्र
२. वडापत्रका उत्तरदायित्व स्विकार
३. इच्छा र क्षमता
४. सुरक्षा परिषदबाट सिफारिस

लोकसेवा साथी

UNO का विविध

→ UNO को महासभामा बोल्ने प्रथम नेपाली – पुडा प्रसाद शर्मा

→ अहिलेसम्म धेरै पटक नोबेल पुरस्कार पाउने संस्था – UNESCO

→ UNO को सदस्य पाउन नेपाललाई ५८ देशले समर्थन गरेका (सुरक्षा परिषदका १५ मध्य ६ राष्ट्रको समर्थन)

→ नेपालसँगै ASEAN का लाओस र कम्बोडियाले पनि सदस्य प्राप्त गरेका

→ UNO को मापदण्डअनुसार १ जना प्रहरी कर्मचारी बराबर ३३३ जना जना नागरिक हुने पर्ने

→ UNO को धारा ५२ मा सार्कको स्थापना उल्लेख भएको

लोकसेवा साथी

सार्क (SAARC)

→ South Asian Accociation for Regional co-operation
→ SAARC को अवधारणा ल्याउने व्यक्ति – जियाउर रहमान (बङ्गलादेश) – सन १९८०, मे २
→ सार्कको स्थापना – सन् १९८५ Dec ८
→ प्रधान कार्यालय – काठमाडौं नेपाल
→ कार्यालय नेपालमा राख्न प्रस्ताव गर्ने राष्ट्र – पाकिस्तान
→ कार्यालय नेपालमा राख्ने प्रस्ताव दोस्रो शिखर सम्मेलन (१९८६ Nov १६-१८)ले गरेको
→ सार्कका सदस्य राष्ट्रहरू :-
भारत, पाकिस्तान, अफगानिस्तान, नेपाल, बङ्गलादेश, श्रीलंका, भुटान, माल्दिभ्स
→ सार्क राष्ट्रको सबैभन्दा ठुलो देश – भारत (
→ सार्क राष्ट्रको सबैभन्दा सानो देश – माल्दिभ्स (
(जनसङ्ख्या र क्षेत्रफलको आधारमा)
→ सार्कको सबैभन्दा अन्तिम राष्ट्र अफगानिस्तानलाई सदस्यता दिने निर्णय – १३ औं शिखर सम्मेलन, २००५ ढाका
→ अफगानिस्तान सार्कमा सहभागी भएको – १४ औं शिखर सम्मेलन, २००७ भारत
→ सार्कको लोगो बनाउने – शैलेन्द्र महर्जन (नेपाल)
→ सार्कको स्थायी समितिमा परराष्ट्र सचिवहरू रहने
→ सार्कलाई club of poor चिनिने
→ सार्क सचिवालय उद्घाटन – १९८७ Jan १६
→ सार्क बडापत्रमा जम्मा १० वटा धारा, ८ सिद्धान्त र ३ वटा उद्देश्य रहेका
→ सार्कको जम्मा ६ वटा अंगहरू रहेका

लोकसेवा साथी

सार्क बडापत्रका १० धारा

धारा
- →१ - उद्देश्यहरू
- →२ - सिद्धान्तहरू
- →३ - राष्ट्र र सरकार प्रमुखको बैठक
- →४ - मन्त्रिपरिषद् (परराष्ट्र मन्त्रीहरू)
- →५ - स्थायी समिति (परराष्ट्र सचिवहरू)
- →६ - प्राविधिक समिति
- →७ - कार्य समिति
- →८ - सचिवालय
- →९ - वितिय प्रावधान
- →१० - सामान्य प्रावधान

(सुत्र :- उसि राम स्थायी प्राकास विसा)

* सार्क बडापत्रमा हस्ताक्षर गर्ने :-

- →राष्ट्रपति - ४ जना
- →राजा - २ जना (नेपाल, भुटान)
- →प्रधानमन्त्री - १ जना (भारत) - राजीव गान्धि

(नेपालको तर्फबाट - राजा विरेन्द्र)

लोकसेवा साथी

* सार्क शिखर सम्मेलन

→ प्रथम शिखर सम्मेलन – १९८५ Dec ७-८, ढाका
→ नेपालको तर्फबाट – राजा विरेन्द्र
→ दोस्रो शिखर सम्मेलन – १९८६, Nov १६-१८, बेंगलोर
→ नेपालको तर्फबाट – राजा विरेन्द्र
→ तेस्रो शिखर सम्मेलन – १९८७ Nov २-४, काठमाडौं
→ नेपालको तर्फबाट – राजा विरेन्द्र
→ चौंठो शिखर सम्मेलन – १९८८ Dec २९-३१, पाकिस्तान
→ नेपालको तर्फबाट – राजा विरेन्द्र
→ पाचौं शिखर सम्मेलन – १९९० Nov २१-२३, माले
→ नेपालको तर्फबाट – कृष्णप्रसाद भट्टराई
→ छैठौं शिखर सम्मेलन – १९९१ Dec २१, श्रीलंका
→ नेपालको तर्फबाट – गिरिजा प्रसाद कोइराला
एक महिना अघि भुटानले असमर्थ जनाएको
→ सातौं शिखर सम्मेलन – १९९३ April १०-११, ढाका
→ नेपालको तर्फबाट – गिरिजा प्रसाद कोइराला
→ आठौं शिखर सम्मेलन – १९९५ May २-४, नयाँ दिल्ली
→ नेपालको तर्फबाट – मनमोहन अधिकारी
→ नवौं शिखर सम्मेलन – १९९७ May १२-१४, माले
→ नेपालको तर्फबाट – लोकेन्द्र बहादुर चन्द
→ दशौं शिखर सम्मेलन – १९९८ July २९-३१, श्रीलंका
→ नेपालको तर्फबाट – गिरिजा प्रसाद कोइराला
→ एघारौं शिखर सम्मेलन – २००२ Jan ५-६, काठमाडौं
→ नेपालको तर्फबाट – शेर बहादुर देउवा
→ बाह्रौं शिखर सम्मेलन – २००४ Jan ४-६, पाकिस्तान
→ नेपालको तर्फबाट – सूर्य बहादुर थापा
→ तेह्रौं शिखर सम्मेलन – २००५ Nov १२-१३, ढाका
→ नेपालको तर्फबाट – राजा ज्ञानेन्द्र
→ चौधौं शिखर सम्मेलन – २००७ अप्रिल ३-४, भारत
→ नेपालको तर्फबाट – गिरिजा प्रसाद कोइराला
→ पन्ध्रौं शिखर सम्मेलन – २००८ August २-३, श्रीलंका
→ नेपालको तर्फबाट – गिरिजा प्रसाद कोइराला
→ सोह्रौं शिखर सम्मेलन – २०१० April २८-२९, भुटान
→ नेपालको तर्फबाट – माधव कुमार नेपाल

→ १७ औं शिखर सम्मेलन – २०११ Nov १०-११ माल्दिभ्स
→ नेपालको तर्फबाट – डा. बाबुराम भट्टराई (अटलबिहारी)
→ १८ औं शिखर सम्मेलन – २०१४ Nov २६-२७, नेपाल
→ नेपालको तर्फबाट – सुशिल कोइराला

→ १९ औं शिखर सम्मेलन
(पाकिस्तानमा हुनु पर्नेमा हालसम्म हुन नसकेको)

* सार्क पर्यवेक्षक राष्ट्र / संघहरू

१. अष्ट्रेलिया
२. चीन
३. इरान
४. जापान
५. द.कोरिया
६. मौरिसस
७. म्यानमार
८. अमेरिका
९. युरोपेली संघ

सुत्र
[AC IJ KM² AU]

[CJ-AMA-MIKE]

* हाल सार्क मुलुकले व्यहोर्ने खर्च व्यवस्था

→ भारत – ३०.३२ %
→ पाकिस्तान – २२.५२ %
→ नेपाल – १०.७२ %
→ बङ्गलादेश – १०.७२ %
→ श्रीलंका – १०.७२ %
→ अफगानिस्तान – ५ %
→ माल्दिभ्स – ५ %
→ भुटान – ५ %

लोकसेवा साथी

* सार्क सचिवालय विशेष
→ सार्कको प्रशासनिक अंग भनेर चिनिने
→ सचिवालयको प्रमुख - महासचिव
(कार्यकाल ३ वर्ष, ७औं शिखर सम्मेलनले निर्णय गरेको)
→ पहिलो महासचिव - अबुल अहसन
→ पहिलो महिला महासचिव - फतिमाथ धियाना सैयद, माल्दिभ्स →१०औं
→ नेपालबाट हालसम्मका महासचिव - यादवकान्त सिलवाल →४औं र
अर्जुन बहादुर थापा →१२औं
→ सचिवालयको कार्य संचालन भाषा - अङ्ग्रेजी
→ सचिवालयको स्थापना - सन् १९८७ जनवरी १६, काठमाडौं
→ सार्क सचिवालयको उद्घाटन गर्ने - राजा विरेन्द्र
→ हालका महासचिव - गोलाम सरवार, बङ्गलादेश
(१५ औं महासचिव, मार्च ८, 2023)
* सार्क राष्ट्र विशेष
→ नेपाल सँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका राष्ट्रहरू (पहिलेबाट पछि)
भारत, श्रीलंका, पाकिस्तान अफगानिस्तान, बङ्गलादेश, माल्दिभ्स
भुटान → IS PAB MB
→ भुपरिवेष्ठित राष्ट्र - ३ वटा (अफगानिस्तान, नेपाल, भुटान)
→ जलपरिवेष्ठित राष्ट्र - २ वटा (श्रीलंका, माल्दिभ्स)
→ UNO को सदस्य बन्ने
* पहिलो - भारत
* अन्तिम - बङ्गलादेश
→ साक्षरता दर :-
* सबैभन्दा बढी - माल्दिभ्स (९७%) (त्यसपछि श्रीलंका ९६%)
* सबैभन्दा कम - अफगानिस्तान
→ प्रतिव्यक्ति आय :-
* सबैभन्दा बढी - माल्दिभ्स
* सबैभन्दा कम - अफगानिस्तान

→ सार्कमा दुई देशबीचका कुराहरू उठाउन नपाइने व्यवस्था - २ August १९८२ (विदेश मन्त्रीहरूको पहिलो बैठक)

→ पहिलो सार्क व्यापार मेला - सन् १९९६, नयाँदिल्ली

→ 'रिट्रिट' कार्यक्रमको सुरुवात - ६औं शिखर सम्मेलन

→ सार्कको पहिलो अध्यक्ष - हुसेन महमद (बंगलादेश)

→ नेपालसँग कम व्यापार गर्ने सार्क राष्ट्र - माल्दिभ्स

→ हालसम्म शिखर सम्मेलन नगर्ने र महासचिव नहुने राष्ट्र - अफगानिस्तान

→ नेपाल INTERPOL को १०० औं सदस्य राष्ट्र रहेको

→ बढि शरणार्थी भएको राष्ट्र - पाकिस्तान

→ भारत र भुटान मुद्राको मान बराबर भएको

→ सार्कले विश्वको ४३% भुभाग ओगटेको

→ विश्वको जनसङ्ख्याको २१% भाग ओगटेको

→ सामाजिक बडापत्रमा हस्ताक्षर गरिएको शिखर सम्मेलन - १२ औं

→ पेरिस सम्झौता अनुमोदन गर्ने पहिलो राष्ट्र - माल्दिभ्स

→ सार्कमा बढी बोलिने भाषा - हिन्दी

→ चीनलाई सार्कमा आउन प्रस्ताव गर्ने देश - नेपाल

→ सार्कको सबैभन्दा ठुलो ताल - चिल्का, भारत (११६ sq km)

→ ठुलो हिमनदी - सियाचेन

→ लामो नदि - ब्रह्मपुत्र

→ ठुलो हाइस्कुल - साउथ प्वाइन्त हाइस्कुल, भारत

→ ठुलो चिडियाखाना - जुलोजिकल गार्डेन (कोलकाता, भारत)

→ सार्कको पहिलो भू-उपग्रह - आर्यभट्ट (१९७५ अप्रिल १९)

→ भुटान जाने पहिलो नेपाली प्रधानमन्त्री - सूर्यबहादुर थापा

→ चीनसँग सिमाना जोडिएका सार्क राष्ट्र – २ वटा
→ नोबेल पुरस्कार प्राप्त गर्ने सार्कको पहिलो – रविन्द्रनाथ टैगोर
→ सबैभन्दा कम शिशु मृत्युदर भएको सार्क राष्ट्र – श्रीलंका
→ लिखित संविधान नभएको सार्क राष्ट्र – भुटान
→ पहिलो सार्क चलचित्र महोत्सव – माल्दिभ्स
→ नदि नभएको सार्क राष्ट्र – माल्दिभ्स
→ केही उपनामहरू :-
* पूर्वको भेनिस – भारत
* पूर्वको मोति – श्रीलंका
* चट्याङको देश – भुटान
* Land of Iron – अफगानिस्तान
* महलहरूको शहर – कोलकाता (भारत)
* स्वर्ण मन्दिरहरूको सहर – अमृतसर (भारत)
* पृथ्वीको मानविय भुमध्यरेखा – हिमालय पर्वत
* सात नदीको भुमि – पंजाव (भारत)
→ VAT लागु गर्ने पहिलो सार्क राष्ट्र – पाकिस्तान
→ आफ्ना नागरिकलाई E-passport उपलब्ध गराउने पहिलो सार्क राष्ट्र – माल्दिभ्स (2006)
→ पुरुषद्वारा महिलाको सवपरिक्षण नगर्ने सार्क राष्ट्र – पाकिस्तान
→ Land of golden Fiber भनेर बङ्गलादेशलाई चिनिन्छ।
→ नेपालले सार्कको 3.26% भुभाग ओगटेको
→ Land of silver fiber भनेर पाकिस्तानलाई चिनिन्छ।
→ नासपतिको टापु भनेर श्रीलंकालाई चिनिन्छ।

* सार्कका महत्वपुर्ण केन्द्रहरु

- → सार्क कृषि सुचना केन्द्र – बङ्गलादेश (सन १९८८)
- → सार्क क्षयरोग तथा HIV/AIDS केन्द्र – भक्तपुर नेपाल (सन १९९२)
- → सार्क सास्कृतिक केन्द्र – केन्डी, श्रीलंका (सन २००६)
- → सार्क वातावरण तथा ऊर्जा केन्द्र – पाकिस्तान (सन २००६)
- → सार्क विपद व्यवस्थापन केन्द्र – भारत (सन २०१६)

* सार्कका केही कार्यालयहरु

- → सार्क विश्व-विद्यालय – भारत
- → सार्क अभिलेख केन्द्र – भारत
- → सार्क निर्वाचन अनुसन्धान केन्द्र – नेपाल
- → सार्क आर्थिक संघको कार्यालय – नेपाल

* SAPTA र SAFTA

→ साप्टा (SAPTA)

- South Asain preferential Trade Agreement
- SAPTA मा हस्ताक्षर भएको – १९९३ अप्रिल ११
- SAPTA लागु भएको – १९९५ DEC 6
- SAPTA मा नेपालको तर्फबाट हस्ताक्षर गर्ने – महेश आचार्य
- SAPTA अनुमोदन गर्ने
  पहिलो राष्ट्र – नेपाल
  अन्तिम राष्ट्र – बङ्गलादेश

अवधारणा ल्याउने – श्रीलंका

लोकसेवा साथी

→ SAFTA (साफ्टा)

- सन १९९८ को दशौं शिखर सम्मेलनले SAPTA बाट SAFTA मा परिवर्तन गरेको
- South Asian free trade Area
- SAFTA मा नेपालको तर्फबाट हस्ताक्षर गर्ने – भेष बहादुर थापा
- SAFTA लागु भएको – 2006 जनवरी १
- SAFTA मा जम्मा २५ धारा रहेका

* सार्क सम्बन्धि विविध →

→ टाका – बङ्गलादेशको मुद्रा

→ नेगुल्ट्रम – भुटानको मुद्रा (१ नेगुल्ट्रम = १.६० नेपाली रुपैयाँ)

→ ड्रुक एयर – भुटानको सरकारी वायुसेवा

→ क्युन्सल – भुटानबाट प्रकाशित सरकारी पत्रिका

→ रुपावाहिनी – श्रीलंकाको सरकारी टेलिभिजन

→ ताला – सार्क राष्ट्रको सबैभन्दा ठुलो जलविद्युत आयोजना (भुटान, १०२० मेघावाट)

→ सार्क अवार्ड
- स्थापना – सन 2004
- पुरस्कार राशि – २५ हजार अमेरिकी डलर
- हालसम्म प्राप्त – १ (जियाउर रहमान, बङ्गलादेश)

→ सार्क सचिवालयमा

महासचिव – १ जना

निर्देशक – ८ जना (महासचिवद्वारा नियुक्ति गरिने)

→ सार्कका प्रथम अध्यक्ष – हुसेन मोहम्मद एर्साद, बङ्गलादेश

→ एक दिन मात्र सञ्चालन भएको शिखर सम्मेलन – छैठौं

लोकसेवा साथी

→ आपसी विवादबाट मुक्त हुन द्वीपक्षीय विवाद नउठाउने निर्णय – पहिलो शिखर सम्मेलन

→ सार्क सचिवालय काठमाडौंमा राख्ने निर्णय – दोस्रो शिखर सम्मेलन

→ अंग्रेजी अल्फाबेटका आधारमा प्रत्येक राष्ट्रबाट महासचिव नियुक्त गर्ने निर्णय – दोस्रो शिखर सम्मेलन

→ सन् १९८९ लाई लागुपदार्थको दुरुपयोग विरुद्धको र सन् १९९० लाई सार्क बालिका वर्षका रुपमा मनाउने निर्णय गरेको – चौथो शिखर सम्मेलन

→ महासचिवको पदावधि २ बाट ३ वर्ष बनाउने निर्णय – नवौं शिखर सम्मेलन

→ दक्षिण एसियाली बालबालिकाको हित प्रवर्द्धन गर्ने अभिसन्धि पारित भएको – ११ औं

→ देह व्यापारका लागि महिला तथा बालबालिका ओसारपोसार विरुद्धको सार्क अभिसन्धि – ११ औं

→ आतंकवाद नियन्त्रण सम्बन्धि अभिसन्धि अनुमोदन – १२ औं

→ SAFTA सम्बन्धि सम्झौता अनुमोदन – १२ औं

→ सार्क पुरस्कारको स्थापना गर्ने निर्णय – १२ औं

→ अफगानिस्तानलाई सदस्यको मान्यता दिने तथा चीन र जापानलाई पर्यवेक्षक राष्ट्रको मान्यता दिने निर्णय – १३ औं

→ अफगानिस्तानलाई सदस्य बन्न प्रस्ताव गर्ने – भारत

→ चीनलाई सदस्य बन्न प्रस्ताव गर्ने – नेपाल

→ सार्कको स्थापनाको नाम – SARC

→ पहिलो देखि १८ औं सार्क शिखर सम्मेलनमा एक्लै प्रतिनिधित्व गर्दै आएका – मौमुन अब्दुल गयुम (माल्दिभ्स)

→ सार्क वर्ष / दशक घोषणा गर्ने सुरुवात – चौथो

→ अन्तर्राष्ट्रिय संगठनसँग स्मृतिपत्रमा हस्ताक्षर गरि पहिलो सम्झौता गर्ने संस्था – UNCTAD (सन् १९९३)

→ सार्क राष्ट्रमा गरिबी निवारण गर्ने उद्देश्य अनुरूप नेपालमा नमुना परियोजना चयन गरिएको – मकवानपुर

→ सार्क विश्व विद्यालय भारतमा राख्ने निर्णय – १४ औं

→ ४१ बुँदे कोलम्बो घोषणा पत्र पारित – १५ औं

→ छुट्टा छुट्टै घोषणापत्र जारी गरिएको – १६ औं

→ सार्क दिवस – Dec. 8

→ समुद्र तटीय व्यवस्थापन केन्द्र माल्दिभ्समा र सार्क सांस्कृतिक केन्द्र श्रीलंकाको क्यान्डीमा राख्ने निर्णय – १२ औं

→ सार्कले विश्वको कुल भुभाग मध्ये ८.५% भुभाग ओगटेको

* शिखर सम्मेलन विविध

→ राजधानी बाहिर → २ (२, १७ औं)

→ १ पटक पनि आयोजना नगर्ने – अफगानिस्तान

→ १ पटक मात्र आयोजना गर्ने – भुटान

→ २ पटक मात्र आयोजना गर्ने – पाकिस्तान

→ १ दिन मात्र चलेको – ६ औं

→ साफ्टाको अवधारणा – ६ औं

→ साफ्टा लागु भएको – ७ औं

→ नारा राख्न सुरुवात – १६ औं (Building Bridge)

१७ औं – Happy Green South Asia

१८ औं – Deeper integration for peace and prosperity

* सार्क पत्रिका – Spectrum

लोकसेवा साथी

* सार्कले घोषणा गरेका बर्ष / दशकहरु

सन्
→ १९८९ - लागु पदार्थ दुरुपयोग र ओसारपोसारविरुद्ध सार्क बर्ष
→ १९९० - सार्क बालिका बर्ष
→ १९९१ - सार्क आवास बर्ष
→ १९९२ - सार्क वातावरण बर्ष
→ १९९३ - सार्क अपाङ्ग बर्ष
→ १९९४ - सार्क युवा बर्ष
→ १९९५ - सार्क गरिबि निवारण बर्ष
→ १९९६ - सार्क साक्षरता बर्ष
→ १९९७ - सार्क सहभागितामुलक साशन व्यवस्था बर्ष
→ १९९९ - सार्क जैविक विविधता बर्ष
→ २००२ र ०३ - वातावरणमा युवाहरुको योगदान सार्क बर्ष
→ २००४ - क्षयरोग तथा एड्स विरुद्ध सार्क जागरण बर्ष
→ २००५ - सार्क पर्यटन बर्ष
→ २००६ - ×
→ २००७ - हरित दक्षिण एसिया बर्ष
→ २००८ - सार्क असल सासन बर्ष
→ (१९९१-२०००) - सार्क बालिका दशक
→ (२००१-२०१०) - सार्क बालआधिकार दशक
→ (२००६-२०१५) - सार्क गरिबि निवारण दशक
→ (२०१०-२०२०) - सार्क अन्तरक्षेत्रीय सम्पर्क दशक
→ (२०१६-२०१७) - सार्क सास्कृतिक सम्पदा बर्ष

लोकसेवा साथी

३. बिमस्टेक (BIMSTEC)

→ Bay of Bangal Initiative for Multi-Sectoral Technical & Economical Co-operation

→ संयुक्त राष्ट्र संघ (UNO) को बडापत्रको धारा ५२ अनुसार

→ स्थापना - सन् १९९७ जुन ६, थाइल्याण्ड

→ बिमस्टेकको बडापत्रमा ११ भाग ३६ धारा र २ अनुसुचि रहेको

→ बिमस्टेकका ११ उद्देश्य र २वटा सिद्धान्त रहेका

→ प्रधान कार्यालय - बंगलादेश (2014 Sep 13 बाट)

→ बिमस्टेकलाई Bridge betn. SAARC and ASEAN भनिने

→ सहयोग क्षेत्र - १६ बाट घटेर हाल ७ वटा

→ संस्थापक सदस्य राष्ट्र - ४ वटा (BIST)

→ जम्मा सदस्य राष्ट्र - ७ वटा (BIST + MNB)

* बंगलादेश ←
* भारत ← संस्थापक राष्ट्र
* श्रीलंका ←
* थाइल्याण्ड ←

---

* म्यानमार - 1997 Dec 22
* नेपाल } 2004 Feb 8
* भुटान

→ बिमस्टेकको पहिलो महासचिव - सुमिथ नाकान्दाला, श्रीलंका

→ हालका महासचिव - तेन्जिङ लेकफेल, भुटान (चौथो)

→ महासचिवको पदावधि - ३ बर्ष

→ १८ बुँदे काठमाडौं घोषणापत्र जारी - चौथो सम्मेलन

→ १९९७ मा बैङ्कक घोषणा जारी पछि बिमस्टेकको स्थापना

→ नेपाल सन् १९९८ बाट 2004 सम्म पर्यवेक्ष राष्ट्रको रुपमा रहेको

* बिमस्टेक सहयोगका क्षेत्रहरू
  - → व्यापार, लगानी विकास - बंगलादेश
  - → वातावरण र जलवायु परिवर्तन - भुटान
  - → कृषि र खाद्य सुरक्षा - म्यानमार
  - → सुरक्षा - भारत
  - → मानव-मानवबीच सम्पर्क - नेपाल
  - → विज्ञान, प्रविधि र नवप्रवर्तन - श्रीलंका
  - → अन्तरआबद्धता - थाइल्याण्ड

* बिमस्टेकको शिखर सम्मेलन
  - → पहिलो - २००४ जुलाई ३१, थाइल्यान्ड
  - → दोस्रो - २००८ नोभेम्बर १३, भारत
  - → तेस्रो - २०१४ मार्च ३-४, ने पाई दाउ, म्यानमार
  - → चौथो - २०१८ अगस्ट ३०-३१, काठमाडौं
    - → १६ वटा सहयोग क्षेत्र कायम
  - → पाँचौं - २०२२ मार्च ३०, श्रीलंका
    - → १६ बाट ७ वटा सहयोग क्षेत्र कायम
    - → ३६ धाराको वडापत्र पारित
    - → नेपालबाट भाग लिने - शेरबहादुर देउवा (भर्चुअल)
  - → छैठौं - थाइल्याण्डमा हुने २०२४ मा

लोकसेवा साथी

→ विमस्टेकमा विश्वको कुल जनसङ्ख्या मध्ये २१ % जनसङ्ख्या रहेको

→ पहिलो विमस्टेक सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट सहभागी हुने – शेर बहादुर देउवा

→ दोस्रो विमस्टेक सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट सहभागी हुने – पुष्प कमल दाहाल (प्रचण्ड)

→ तेस्रो विमस्टेक सम्मेलनमा सहभागी हुने
– शुशिल कोइराला

→ चौथो विमस्टेक सम्मेलनमा सहभागी हुने
– के.पी. ओली

→ पान्चौ विमस्टेक शिखर सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट भर्चुअल रुपमा सहभागी हुने
– शेर बहादुर देउवा

लोकसेवा सारथी

४ आसियन (ASEAN)

→ Association of South East Asain Nations

→ स्थापना – सन १९६७ अगष्ट ८, बैंकक
→ प्रधान कार्यालय – जाकार्ता, इण्डोनेसिया
→ अवधारणा ल्याउने व्यक्ति – दातुक टुङ अब्दुल रहमान (मलेशिया)
→ आदर्श वाक्य – One vision, one identity, one community
→ सदस्य राष्ट्र – १० [मथाइफिसि + लाब्रुम्या भिक]
→ संस्थापक राष्ट्र – ५वटा [शुत्र : मथाइफिसि]
- → मलेशिया
- → थाइल्याण्ड
- → इण्डोनेसिया
- → फिलिपिन्स
- → सिंगापुर

→ पछि सदस्य भएका राष्ट्र – ५वटा [शुत्र : लाब्रुम्या भिक]
- → लाओस – १९९७ July २३
- → ब्रुनाइ – १९८४ Jan ७
- → म्यानमार – १९९७ July २३
- → भियतनाम – १९९५ July २८
- → कम्बोडिया – १९९९ April 30 → अन्तिम सदस्य राष्ट्र

→ ASEAN का त्रिमुर्ति :-
- → मलेशिया
- → थाइल्याण्ड
- → इण्डोनेसिया

→ ASEAN + ३ : चीन, जापान र दक्षिण कोरिया

→ ASEAN का ५ वार्ता साझेदार राष्ट्रहरू :-

- → जापान
- → अमेरिका
- → क्यानडा
- → अष्ट्रेलिया
- → न्युजिल्याण्ड

[सुत्र : JACAN]

→ ASEAN का पर्यवेक्षक राष्ट्रहरू :-

- → पूर्वी टिमोर
- → पपुवा न्यूगिनी

[सुत्र : P^2]

→ नेपालसँग UNO को सदस्य पाउने ASEAN राष्ट्रहरू
– कम्बोडिया र लाओश

→ ASEAN को एक मात्र भुपरिवेष्ठित राष्ट्र
– लाओश

→ ASEAN को सबैभन्दा
* ठुलो देश – इण्डोनेसिया (१९१०.९३ वर्ग कि.मि.)
* सानो देश – सिंगापुर (0.७२ वर्ग कि.मि)

→ ANEAN को सबैभन्दा
* बढी जनसङ्ख्या भएको देश – इण्डोनेसिया
* कम जनसङ्ख्या भएको देश – ब्रुनाई

→ ASEAN को प्रतिव्यक्ति आय सबैभन्दा
* बढी भएको देश – सिंगापुर
* कम भएको देश – म्यानमार

लोकसेवा साथी

> नेपालसँग दौत्य सम्बन्ध कायम भएका ASEAN मा
* पहिलो राष्ट्र - मलेशिया (१९६० Jan १)
* अन्तिम - ब्रुनाई (१९८४ Feb ३)

> UNO को सदस्य बन्ने ASEAN राष्ट्र मध्ये
* पहिलो - फिलिपिन्स (१९४५ oct २४)
* अन्तिम - ब्रुनाई (१९८४ sep २१)

> G 20 ASEAN सँग सम्बन्धित
> ASEAN ले विश्वको ९% जनसङ्ख्या ओगटेको
> ASEAN को औषत जनघनत्व - १४६ जना / कि.मि.
> नेपाललाई शान्ति राष्ट्र प्रस्ताव समर्थन गर्ने पहिलो ASEAN राष्ट्र - मलेशिया
> ASEAN का अन्तिम सदस्य राष्ट्र (१० औं) - कम्बोडिया
(९ औं - म्यानमार, ८ औं लाओस)
> ASEAN दिवस - अगष्ट ८
> सन् १९९७ जुलाई २३ मा ASEAN को एकैपटक सदस्य पाउने राष्ट्र - लाओस र म्यानमार
> आशियानका अंगहरु - ३ वटा
  - > राष्ट्र तथा सरकार प्रमुखको बैठक (सर्वोच्च अंग)
  - > विदेश मन्त्रीहरुको बैठक (कार्यकारी अंग)
  - > सचिवालय (प्रशासनिक अंग)

> ASEAN का प्रथम महासचिव - हारटानो डोरसोनो, इण्डोनेसिया
> ASEAN का हालका १५ औं महासचिव - काओ कर्न हर्न, कम्बोडिया
(कार्यकाल :- सन् २०२३ Jan १ - २०२८ Dec ३१)
> महासचिवको पदावधि - ५ वर्ष

लोकसेवा मार्गी

* ASEAN को शिखर सम्मेलन

→ 1st (सन १९७६ Feb 23) – बाली, इण्डोनेसिया

→ 2nd – मलेसिया (तेस्रो – फिलिपिन्स) (चौथो – सिंगापुर)

→ 40th & 41th – कम्बोडिया

→ 42th & 43th – इण्डोनेसिया

→ 44th & 45th – लाओस (प्रस्तावित)

* ASEAN विविध

→ बडापत्रमा हस्ताक्षर –

→ बडापत्र कार्यान्वयन – १६ Dec 2008

→ बडापत्रमा १३ अध्याय, ५५ धारा रहेका

→ ASEAN को ५ वटा उद्देश्यहरू रहेका

→ पहिले १०/१० वर्षमा हुने सम्मेलनलाई चौथो सम्मेलनबाट आवश्यकता अनुसार गर्ने निर्णय भएको (सन १९९२ बाट)

→ Bold Measures – विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न हैनौं शिखर सम्मेलनले पारित गरेको योजना

→ ASEAN Sugar Union – सन १९९३ Dec १८ मा स्थापना

→ ASEAN कानुनि संगठनको स्थापना – सन १९७९

→ ASEAN को सहयोग क्षेत्र – १४

→ ASEAN क्षेत्रमा रहेका सैनिक अखडाहरू हटाइएको – १९९२ (फिलिपिन्सको सक्रियतामा)

लोकसेवा साथी

५. युरोपियन युनियन (EU)

→ युरोपेली आर्थिक समुदायको स्थापना –१९५८ जनवरी १

→ म्यास्ट्रिच सन्धि भएको – १९९१ Dec ११

→ म्यास्ट्रिच सन्धि लागु भएको –१९९३ Nov १

→ म्यास्ट्रिच सन्धि पश्चात युरोपेली आर्थिक समुदाय युरोपियन युनियनमा परिवर्तन भएको

→ प्रधान कार्यालय – ब्रसेल्स, बेल्जियम

→ सदस्य राष्ट्र – २७

→ कार्यालय भाषा –२४ (मुख्य :- अंग्रेजी, फ्रेन्च, जर्मन)

→ Inner six : युरोपियन युनियनका सुरुका ६ संस्थापक राष्ट्र

- → बेल्जियम
- → इटाली
- → जर्मनी
- → फ्रान्स
- → नेदरल्याण्ड
- → लक्जमवर्ग

[सुत्र : BIG FNL]

→ Outer six : युरोपियन युनियनमा पछि थप भएका ६ राष्ट्र

- → पोर्चुगल
- → आयरल्याण्ड
- → ग्रिस
- → डेनमार्क
- → स्पेन
- → बेलायत

[सुत्र : PIG DSB]

(बेलायत सदस्यबाट बाहिरिएको – सन् २०२० Jan ३१)

लोकसेवा साथी

→ EU बाट एकल युरो मुद्राको अवधारणा पारित – सन् १९९९ Jan 1
→ एकल युरो मुद्राको लागु भएको – 2002 Jan 1
→ European Union लाई विविधतामा एकता (Unity Diversity) उपनामले चिनिने
→ EU मा सदस्य हुने अन्तिम राष्ट्र – क्रोएसिया (१ जुलाई २०१३)

→ EU को सबैभन्दा
* ठुलो देश – फ्रान्स
* सानो देश – माल्टा

→ EU मा सबैभन्दा
* बढी जनसङ्ख्या भएको देश – जर्मनी
* कम जनसङ्ख्या भएको देश – माल्टा

→ EU मा प्रतिव्यक्ति आय सबैभन्दा
* बढी भएको राष्ट्र – लक्जमवर्ग
* कम भएको राष्ट्र – स्टोनिया

→ युरोपियन युनियनको मुद्रा – युरो
→ EU मा युरोपोल भनेर युरोपियन प्रहरीलाई चिनिने
→ युरोपेली दिवस – May 9
→ EU को झण्डामा ताराको संङ्ख्या – १२
→ नेपालको ग्रामिण विकास क्षेत्रमा EU ले सहयोग गर्दै आएको
→ म्यास्ट्रिच सन्धिमा हस्ताक्षर गर्ने
* पहिलो राष्ट्र – आयरल्याण्ड
* अन्तिम राष्ट्र –

→ बेलायतमा EU सम्बन्धि जनमत संग्रह – सन् २०१६ June 23
→ EU को मुख्य आम्दानी – VAT
→ युरोपेली ट्रेड संघको स्थापना – सन् १९६२ बेल्जियम

→ EU को सदस्य बाहेक ६ वटा अन्य राष्ट्रले युरो मुद्रा प्रयोग

→ EU मा खर्च व्यहोर्ने राष्ट्र
* बढी - जर्मनी, 30%
* कम -

→ EU ले गुल्मी, अर्घाखाँची परियोजना कार्यक्रम सञ्चालन गरेको

→ युरो मुद्रा लागु गर्ने पछिल्लो राष्ट्र (१९ औं)
- लिथुवानिया

→ EU को परिकल्पनाकार - Jean Monnet

→ EU को अवधारणा प्रस्तुत गर्ने - रोबर्ट सुम्यान

→ EU को सदस्य त्याग गर्ने पहिलो राष्ट्र - नर्वे

→ नेपाल र EU बिच कुटनीतिक/दौत्य सम्बन्ध कायम
- सन् १९७५ (१९६० बाट सहयोग सुरु)

→ EU का अंगहरु - ४
- → युरोपेली परिषद् (सदस्य - ३४५ जना)
  ⇒ सर्वोच्च अंग
- → युरोपेली आयोग (सन् १९९३)
  ⇒ प्रमुख कार्यकारी अंग
- → युरोपेली न्यायलय - लक्जमबर्ग
  ⇒ न्याय हेर्ने अंग [
- → युरोपेली संसद् - बेल्जियम [७०५ जना सदस्य / बढी - जर्मनी (९६) / कम - माल्टा (६)]
  ⇒ परामर्शदातृ निकाय

→ EU न्यायालयमा सदस्य सङ्ख्या - २७ (प्रत्येक राष्ट्रबाट १)
(पदावधि - ६ बर्ष)

→ युरोपेली अदालतमा
प्रधान अधिवक्ता - ३
न्यायाधीश - ११

→ EU न्यायलयका सभापतिको पदावधि - ३ बर्ष

लोकसेवा साथी

* EU विविध

→ब्रेक्सिट :- बेलायतले EU त्याग गरेको र उक्त प्रक्रियालाई
ब्रेक्सिट भनिन्छ।

→सेन्जेन क्षेत्र (Schengen Area)
- बिना राहदानी एकबाट अर्को देश जान मिल्ने
- EU मा सेन्जेन क्षेत्र घोषणा भएका – २३ वटा
- सेन्जेन क्षेत्र घोषणा हुन बाँकि – ४ वटा
(बुल्गेरिया, साइप्रस, रोमानिया, आयरल्याण्ड) [सुत्र - BIRS]

→ EU का उद्देश्यहरू
१. सदस्य राष्ट्रहरूको आर्थिक विकासको लागि सहयोगको आदान प्रदान
२. सदस्य राष्ट्रहरूको आर्थिक जीवनस्तरमा स्थिरता ल्याउनु
३. सदस्य राष्ट्रका जनताको जीवनस्तरमा वृद्धि गर्नु
४ सदस्य राष्ट्रहरूको आर्थिक निति-नियममा समन्वय ल्याई आर्थिक सम्बन्धलाई बलियो बनाउनु

→ EU का २७ सदस्य राष्ट्रमध्ये १९ वटा राष्ट्रमा युरो मुद्रा प्रचलन
→ EU को आर्थिक वर्ष सुरुवात – जनवरी १
→ युरोपोलको प्रधान कार्यालय – हेग, नेदरल्याण्ड (सन् १९९४)
→ युरोपेली लगानी कोष (EIF) – सन् १९९४
→ युरोपेली मौद्रिक कोष (EMI) – सन् १९९४ जनवरी १
→ युरो मुद्रा लागु गर्ने २०औं राष्ट्र (फ्रान्कफर्ट)
– क्रोएसिया (सन् २०२३ Jan)
→ EU नेपाल सहायता समुहको सदस्य भएको –१९८२ (सन्)

लोकसेवा साथी

लोकसेवा साथी

20 81

LOKSEWA SATHI